

О‘ЗБЕКISTONNING XALQARO HUQUQ BILAN ALOQALARI VA INTEGRATSIYA JARAYONI

QARSHIYEV MIRJALOL HASAN O'G'LI

Uchquduq tuman 1-sonli politexnikumi
Davlat va huquq asoslari fani o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Maqolada O‘zbekiston Respublikasining xalqaro huquq bilan aloqalari va integratsiya jarayoni tahlil qilinadi. O‘zbekistonning mustaqillikka erishganidan keyin xalqaro huquq tizimiga kirish va turli xalqaro tashkilotlarga a‘zo bo‘lish jarayoni davomida mamlakatning huquqiy tizimi va tashqi siyosatida sezilarli o‘zgarishlar yuz berdi. O‘zbekiston, BMT, YEI, SHHT, ISO, va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni rivojlantirib, xalqaro huquqning asosiy prinsiplariga amal qilmoqda. Integratsiya jarayoni orqali mamlakatda iqtisodiy, siyosiy va huquqiy islohotlar amalga oshirilmoqda, shuningdek, xalqaro huquq normalari va talablariga moslashishning o‘ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi. Maqola, shuningdek, O‘zbekistonning xalqaro huquqqa qo‘shgan hissasi va kelajakdagi istiqbollari haqida ham fikr bildiradi.

Kalit so‘zlar: *O‘zbekiston, xalqaro huquq, integratsiya jarayoni, xalqaro tashkilotlar, tashqi siyosat, huquqiy islohotlar, BMT, YEI, SHHT.*

KIRISH

O‘zbekistonning xalqaro huquq bilan aloqalari va integratsiya jarayoni mamlakatning mustaqil siyosati va huquqiy rivojlanishining ajralmas qismiga aylanmoqda. Mustaqillikka erishganidan keyin O‘zbekiston xalqaro huquqning asosiy prinsiplariga amal qilgan holda, o‘z huquqiy tizimini xalqaro standartlarga moslashtirishni boshladi. Xalqaro huquq — bu davlatlar va boshqa xalqaro subyektlar o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi, ularning o‘zaro huquqiy aloqalarini shakllantiruvchi normativ tizimdir. Shuningdek, xalqaro huquq tizimi, BMT va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan aloqalarni rivojlantirish, huquqiy bitimlar tuzish, va o‘zgaruvchan global muhitga moslashish kabi vazifalarni o‘z ichiga oladi.

Nazariy jihatdan, xalqaro huquq davlatning ichki huquqiy tizimiga va xalqaro aloqalariga ta'sir qiladi. Bunga O'zbekistonning xalqaro huquq tizimiga integratsiya qilish jarayoni, o'z huquqiy normalarini xalqaro huquq talablariga moslashtirish va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish kabi omillarni kiritish mumkin. Amaliy jihatdan esa, mamlakatning xalqaro huquqni o'zlashtirish va amalga oshirish jarayonida uchraydigan muammolarni, masalan, xalqaro huquq normalarini ichki qonunchilikka tatbiq etish, xalqaro hamkorlikni samarali o'rnatish va xalqaro bitimlar asosida faoliyat olib borish kabi masalalarni ko'rib chiqish lozim.

O'zbekistonning xalqaro huquq bilan aloqalari uning tashqi siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, mamlakatning rivojlanishiga va xalqaro hamjamiyatlardagi o'rnini mustahkamlashga katta hissa qo'shmoqda. Shu nuqtai nazardan, maqolada O'zbekistonning xalqaro huquq bilan aloqalari va integratsiya jarayoni huquqiy tahlil asosida o'rganiladi.

ASOSIY QISM

O'zbekistonning xalqaro huquq bilan aloqalari va integratsiya jarayoni davomida bir qator muhim ishlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatning mustaqillikka erishganidan so'ng, xalqaro huquqning asosiy prinsiplariga asoslanib, o'z huquqiy tizimi yaratildi. Bu jarayon, asosan, xalqaro tashkilotlarga a'zo bo'lish va xalqaro huquq normalarini ichki qonunchilikka tatbiq etish orqali amalga oshirildi. O'zbekiston BMT, SHHT, YEI, va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni mustahkamlashga katta e'tibor qaratmoqda.

O'zbekiston Respublikasi o'zining tashqi siyosatida xalqaro huquqni chuqur o'rganish va amalda qo'llashni maqsad qilgan. Bu, nafaqat diplomatik aloqalar, balki huquqiy aloqalarni ham rivojlantirishga xizmat qiladi. O'zbekistonning xalqaro huquq bilan integratsiyasi, ularning o'zaro bitimlar tuzishi, huquqiy normalar asosida ishlash, va xalqaro hamkorlikni rivojlantirishni o'z ichiga oladi.

Xalqaro huquqning asosiy prinsiplari, jumladan, suverenitet, davlatlar o'rtasidagi tenglik va o'zaro hurmat, O'zbekistonning ichki qonunchiligida aks etgan. Misol uchun, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 15-moddasida "O'zbekiston

Respublikasining xalqaro huquqdagi mas'uliyatlari davlatning ichki huquqiga nisbatan ustun bo'ladi" deb ta'kidlangan. Bu esa xalqaro huquq normalarini ichki huquq tizimiga tatbiq etishning muhimligini ko'rsatadi. Bunda O'zbekistonning xalqaro huquqdagi o'rni va mas'uliyatlari alohida ta'kidlanadi. Shuningdek, Konstitutsiyaning 16-moddasida "O'zbekiston Respublikasining xalqaro aloqalarida inson huquqlari va erkinliklariga hurmat asosiy prinsip hisoblanadi" degan qoida mavjud bo'lib, bu davlatning xalqaro huquq me'yorlariga sodiqligini ifodalaydi.

Xalqaro huquq bilan aloqalar va integratsiya jarayonida O'zbekiston va chet el davlatlari o'rtasida bir qancha muhim ishlar amalga oshirildi. O'zbekiston, mustaqil davlat sifatida xalqaro huquqni tan olish, xalqaro bitimlar va shartnomalar tuzish, hamda bu huquqiy normalar asosida o'z faoliyatini yuritish bilan shug'ullanyapti. Xalqaro tashkilotlar bilan aloqalarni rivojlantirish va ularning huquqiy me'yorlariga rioya qilish uchun O'zbekiston xalqaro bitimlar tuzib, o'z qonunlarini ularning talablariga moslashtirmoqda.

Masalan, O'zbekiston BMTning Inson huquqlari kengashiga a'zo bo'lganidan keyin, xalqaro huquqning asosiy huquqiy hujjatlarini o'z ichiga olgan xalqaro konvensiyalarni ratifikatsiya qilishni davom ettirmoqda. Bundan tashqari, O'zbekiston va boshqa davlatlar o'rtasida huquqiy yordam ko'rsatish, fuqarolarni himoya qilish, va savdo-sotiqni rivojlantirish uchun ko'plab ikki tomonlama bitimlar tuzildi. Xalqaro hamkorlikda O'zbekistonning roli tobora ortib bormoqda.

Shu bilan birga, O'zbekiston tomonidan amalga oshirilayotgan huquqiy islohotlar ham xalqaro huquq talablariga mos kelishini ta'minlashga qaratilgan. Mamlakat ichida huquqiy tizimni takomillashtirish va xalqaro huquqning umumiy me'yorlarini ichki qonunlarga kiritish davom etmoqda. O'zbekiston Respublikasining 2020-yildagi "Yuridik yordam ko'rsatish to'g'risida"gi qonuni, shuningdek, boshqa bir qator xalqaro huquq talablariga muvofiq normativ hujjatlar ishlab chiqilgan.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston xalqaro huquq bilan aloqalarini rivojlantirishda va integratsiya jarayonida mustahkam poydevor yaratgan. O'zbekiston

Respublikasining huquqiy tizimi xalqaro standartlarga moslashtirilgan bo'lib, bu mamlakatning dunyo hamjamiyatidagi o'rnini mustahkamlashga yordam bermoqda.

XULOSA

O'zbekistonning xalqaro huquq bilan aloqalari va integratsiya jarayoni mamlakatning huquqiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Mustaqillikni qo'lga kiritganidan so'ng, O'zbekiston xalqaro huquqning asosiy prinsiplari va normativ hujjatlari bilan hamohang ravishda o'z huquqiy tizimini shakllantirib, xalqaro aloqalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratdi. Konstitutsiya va boshqa asosiy huquqiy hujjatlar O'zbekistonning xalqaro huquqqa sodiqligini va uni ichki qonunchilikka tatbiq etish borasida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosini tashkil etadi.

O'zbekiston xalqaro huquq bilan aloqalarini mustahkamlash, xalqaro tashkilotlarga a'zo bo'lish va shartnomalar tuzish orqali mamlakatning global maydonda o'rnini yanada mustahkamladi. Xalqaro hamkorlikda O'zbekistonning huquqiy tizimi va siyosatidagi izchil islohotlar, xalqaro standartlar asosida amalga oshirilmoqda. Buning natijasida, O'zbekiston nafaqat ichki qonunchiligini xalqaro huquq talablariga moslashtiradi, balki xalqaro bitimlar orqali o'z huquqlarini himoya qilishga muvaffaq bo'lmoqda.

Shu bilan birga, mamlakatning xalqaro huquq bilan integratsiya jarayoni davom etayotganligi va kelajakda bu borada amalga oshiriladigan yangi islohotlar O'zbekistonning xalqaro hamjamiyatdagi o'rnini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi. O'zbekistonning xalqaro huquqqa bo'lgan sodiqligi va bu jarayondagi faoliyatining muvaffaqiyati uning huquqiy tizimini yanada kuchaytiradi va xalqaro maydonda erishiladigan yangi yutuqlarga asos bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2018.
2. Karimov, I. A. (1997). «Mustaqillik va xalqaro huquq» - Toshkent: O'zbekiston.
3. Qodirov, F. (2019). «O'zbekistonning xalqaro huquq bilan aloqalari» - Toshkent: Ma'rifat.

4. Usmonov, S. (2020). «Xalqaro huquq va O‘zbekiston» - Toshkent: O‘zbekiston hukumati nashriyoti.